

VAARANKYLÄN KYLÄYMPÄRISTÖ- JA MAISEMAKYLÄ- SUUNNITELMA 2012 - 2015

II päivitysversio

Vaarankylän Kyläyhdistys ry

Puheenjohtaja Terttu Väisänen
Puh. 050 321 8883

Teemakyläsuunnitelman yhdyshenkilö Markku Väisänen
Puh. 0400 192 423
markku.vee@gmail.com

Suunnitelma on laadittu Vaarantalolla 24.11.2009 pidetyn suunnittelutilaisuuden perusteella ja päivitetty ensimmäisen kerran 21.6.2010 sekä nyt toisen kerran 27.2.2012.

Suunnitelman toteutuksesta vastaavat Vaarankylän Kyläyhdistys ry: n hallituksen jäsenet.

VAARANKYLÄ – YMPÄRISTÖLLISESTI JA KYLÄMAISEMALTAAN KAUNIS SEKÄ HOUKUTTELEVA KYLÄ

Ympäristö- ja maisemakyläsuunnitelmassa käytetään lähtökohtana ja luon-
taisten hyödyntämismahdollisuuksien perustana kylällä olevia vahvuustekijöi-
tä.

Kylän vahvuudet

Kylä on luonnonarvoiltaan kaunista aluetta ja yhtyy naapurikylänsä Melalah-
den kanssa perinnemaisemaan. Vaarankylältä avautuvat mm. avarat ja ko-
meat näkymät Oulujärvelle.

Kylällä on pitkät perinteet toiminnalle ja kylällä on toiminnallisuuden kautta
syntynyt vahva sosiaalinen pääoma. Näkyvin ponnistus on ollut kylätaloalu-
een rakentaminen ja viimeistely toimivaksi - mm. matkailijoita hyvin palvele-
vaksi kokonaisuudeksi.

Ilman voimallista talkootyötä eivät kyseessä olevat ponnistukset toteutuisi.
Vaarankylän merkittävänä vahvuutena onkin talkoohenki. Tarvittaessa saa-
daan koottua suurikin talkoolaisten joukko.

Lähtökohdat suunnitelmalle

Kylällä asui alkuvuodesta 2012 edelleen n. 90 asukasta n. 55 savussa, joista n. 15 on kesäkäytössä. Kylälle on muuttanut kolme perhettä hiljattain. Maatalousyrittäjiä on kylällä kolme, lisäksi kylällä on metsäkoneyrittäjä ja hevos-talli sekä jauhemaalamo uusina yrittäjinä.

Kylällä järjestetään säännöllisesti eri vuodenaikoina yhteisiä tapahtumia: Uudenvuoden vastaanotto pidetään kylätalolla, jonne jokainen tuo omat raketinsä. Näin saadaan näyttävä yhteinen ilotulitus. Keväällä järjestetään ulkoilupäivä mm. pilkkikisoineen. Syksyllä järjestetään hirvipeijaiset ja pikkujoulu yhdessä Hukkalan erän kanssa. Uutena tapahtumana syksystä 2011 lähtien on kuukausittain pidettävä iltapäiväkahvitapaaminen, jossa kyläyhdistys tarjoaa osallistujille kahvit ja järjestää ajankohtaisista asioista tarvittaessa asiantuntijavierailuja alustuksineen. Vapaamuotoisesti ja vapaassa hengessä keskustellaan kylän tärkeistä asioista. Osallistujia on ollut kylältä tavallisimmin 20 – 30 henkeä.

Paltamon Työvoimatalon kautta on pidetty työntekijöitä erilaisissa tehtävissä. Tällä hetkellä on töissä 2 henkilöä – talonmies ja siivoaja.

Kylällä takavuosina toteutettu suuri rakennusprojekti kylätalon ympäristön toimivammaksi saattamiseksi on vienyt paljon aktiivitoimijoiden voimavaroja. Kylätalon käyttöaste on nykyisellään hyvä, mutta kuormitus on edelleen vuodenaikasidonnainen; Kesäkausi on osoittautunut hyvin tiiviiksi kylätalon hyödyntämisen suhteen. Etenkin häätapahtumat vaativat talkootyötä ja sitovat osaltaan myös aktiivitoimijoiden ajankäyttöä. Tarjoilut tilaisuuksiin ostetaan tavallisesti ulkopuoliselta pitopalveluyrittäjältä osana kokonaispakettia.

Hää- ja muita tapahtumia, mm. syntymäpäiviä, on ollut paljon. Kuluvan kesän heinä- ja elokuun viikonloput ovat jo varatut. Kesäkuun viikonloput ja koko kesän arkipäivät ovat vielä vapaita.

Ruoka järjestetään pääasiassa ulkopuolisen pitopalveluyrittäjän kautta, mutta talon isäntänä toimiminen vaatii silti talkootyötä - mm. pöytien järjestäminen ja loppusiivous. Yöpyjiä mahtuu virallisesti 25 henkeä, mutta metsästysmaja mukaan lukien on voitu ottaa 30 henkeäkin. Asiakkaat tavoitetaan pääasiassa "puskaradion" avulla tai ryhmiä tulee saamiensa hyvien kokemusten mukaan uudelleen. Hyvä markkinointikeino on juhlat itse, joissa isäntä kertoo talosta ja sen vuokraus mahdollisuuksista niistä kiinnostuneille. PowerPoint-esitys talosta on olemassa ja sitä on esitetty myös taloon tutustujille. Kyläsivut toimivat myös, mutta eivät vielä tavoita kaikkia. Kyläsivut eivät ole pääasiallinen markkinointikanava.

Uusiutumista ja nuorentumista aktiivitoimijoiden suhteen tarvittaisiin kylällä. Kohennusta tarpeeseen on kuitenkin jo saatu uusien asukkaiden kautta.

Lähtötoimintasuunnitelma:

Kylätalon ympäristö

Kylätalon lähiympäristöä ja ennen kaikkea tien vartta Melalahdelle, mutta myös kokonaan keskustaan päin olisi raivattava. Pusikoituminen on monin paikoin huonontamassa maisema-arvoja ja monin paikoin estämässä näkymiä, jotka ovat yksi kylän maisemallisia vahvuuksia.

Tilanne 27.2.2012

Työvoimatalon työllistettyjä on käytetty ja raivausta on toteutettu hyvin. Tarvetta raivaustyölle on kuitenkin edelleen. Etenkin kylätalon lähialueen lisäksi on raivattava myös etäämpää tien varrelta. Maanviljelys on jo itsessään maisemaa ja näkymiä ylläpitävä elinkeino.

Merkityt reitit lähialueelle

Vaarankylällä vierailee runsaasti matkailijoita, joista etenkin kansainväliset vieraat ovat kaivanneet mahdollisuutta tutustua kylätalon lähimaastoon laavuvarustuksineen. Koska aluetta ei ole merkitty, rajoittuvat vaeltamiset luonnon helmassa vain lähialueelle kylätalon välittömään läheisyyteen. Katsottavaa ja elämyksiä olisi tarjolla kauempana huomattavasti enemmän. Lisäksi kansainväliset vieraat saisivat kokea aitoa luontoympäristöä metsän keskellä. Merkkaamattomana vaeltaminen syvemmällä metsässä onnistuu vain harvoilta kansainvälisiltä vierailta. Kun tähän vielä lisätään talvi, lumi ja vaeltaminen talvisessa luonnossa, elämys on vielä voimakkaampi.

Tilanne 27.2.2012

Reittien merkkaustavoite ei vielä ole edennyt. Kuitenkin jo valmiutta on olemassa - valmiina metsästä löytyvät mm. laavut

Nettikoulutus

Kylällä on annettu kyläsivujen tekemiseen koulutusta, mutta siitä on jo aikaa ja tarvittaisiin jo tietojen päivittämistä. Tarve liittyy kyläsivujen ajan tasalle saattamiseen ja mm. houkuttelevien, hyvien kuvien laittamiseen kyläsivuille. Tarve koskee myös kylältä kerättyä runsasta kuvamateriaalia kuvateksteineen ja sen käyttämistä verkossa.

Toimenpiteenä kylä hankkii koulutusta.

Tilanne 27.2.2012

Asia on edennyt hyvin. Kylä on mukana Kainuun Nuotan Meetti -hankkeessa ja saanut sieltä hyvää asiantuntijaohjausta. Hyvä, monipuolinen video, Vaarankylästä on olemassa netissä englanniksi ja tulossa myös suomeksi.

Kylästä tehtiin myös videoesitys Italian vierailua varten. Harmiksi sitä ei siellä ehditty esittää, mutta italialaisten tulevalla vastavierailulla puute korjataan.

Kylän 20 -vuotisjuhlia varten ruvetaan työstämään uutta videota – nyt esim. hääpari voi saapua kylällä sijaitsevan tallin hevosvaunuisa/reessä.

Suunnitelma lähivuosille

Huonokuntoisen tien parannus

Pitkän aikavälin yhtenä keskeisenä tarpeena mm. matkailun kannalta on tien huonokuntoisen päällysteen uusiminen. Tielaitos oli jo takavuosina aikeissa päällystää huonokuntoinen päällyste uudelleen, mutta niukkeneviin resursseihin vedoten nämäkin rahat käytettiin muualle. Asiaa pidetään kuitenkin jatkuvasti ajan tasalla ja pyritään vaikuttamaan tienpitäjään.

Tilanne 27.2.2012

Asian eteen on tehty paljon – kaikki voitava. Kylällä kerättiin reilusti yli 300 nimen adressi loka – marraskuulla ja se toimitettiin Liikenne- ja viestintäministeriöön ministeri Merja Kyllöselle ja eri viranomais- tahoille; ELY-keskukseen, Kainuun maakunta -kuntayhtymään ja kuntaan. Nyt odotetaan tulevia toimenpiteitä näiltä tahoilta.

Hevosvaellusreitti

Matkailun suhteen on hyödynnettävissä yhdessä Melalahden kanssa perinnemaisemaa. Jatkossa mukaan kumppaniksi teemakyläsuunnitelmaan pyydetäänkin Melalahtea. Asiaa sivuttiin jo konkreettisesti joitakin vuosia sitten, kun Kari Tervonen valmisteli hevosvaellusreittiä alueella. Hyvä asia mutkistui kuitenkin, kun ajatusta laajennettiin työhön mukaan tulleen henkilön toimesta koskemaan koko Oulujärven ympäri kiertämistä ja hanke lopulta hiipui siihen. Ulkoilureittien kehittäminen, perinnemaiseman hyödyntäminen ja siten yhteistyö Melalahden kanssa nousevat tulevina vuosina selkeästi esille.

Tilanne 27.2.2012

Asia pidetään edelleen esillä. Nyt kylällä on myös hevosia uusien asukkaiden ansiosta ja hevosajelua sekä koulu- että maastoratsastusta.

Metsästys- ja elämysmatkailu

Matkailullisesti olisi kylällä parhaiten hyödynnettävissä metsästys- ja elämysmatkailu. Tähän pyritään jatkossa mm. olemassa olevan tiiviin ja läheisen yhteistyön kautta Hukkalan erän kanssa.

Tilanne 27.2.2012

Hyvin lupaava muoto metsästysmatkailua on elämysmatkailu ilman aseita aidossa luontoympäristössä. Aseiden sijasta matkailijat käyttävät kameroita. Tässä on hyvä lähtökohta tulevalle italialaisten vie-

railulle. Kylällä on todella, mitä näyttää vierailijoille; metsäluonto eläimineen, tervahaudat, mylly ja kylällä oleva museo. Tämä vierailu tuo hyviä kokemuksia vastaavanlaisen matkailupaketin räätälöinnistä turismimielessä.

Museosta voisikin tulla kylälle hyvä matkailuvaltti, sillä Ympäristökeskus korjasi 2-kerroksisen aittarakennuksen ja museoesineistöä on jo paljon olemassa. Niitä on luetteloitu ja esineistö koostuu oman kylän elinkeinoperinteestä. Nostetaan siis vielä vahvemmin esille ekomuseoajatusta.

Valokuvakokoelma

Kuvakokoelma on valokuvauksesta kiinnostuneen kyläaktiivin henkilökohtaisen työn tulos, jota voitaisiin yhdessä hyödyntää ja nostaa sen kautta kylän henkistä arvoa. Tätä nykyä lähes kaikista kylän taloista on olemassa kuva digitaalisessa muodossa.

Tilanne 27.2.2012

Nettikoulutuksen kautta erillisiä kuvia kuvakokoelmasta olisi tavoitteena viedä nettiin. Aineisto on jo sähköisenä digitaalisessa muodossa. Tarkkana on oltava sen suhteen, että kuvakokoelma ei saa olla vapaasti kopioitavissa ja muokattavissa vaan sen on oltava tässä suhteessa rajoitettua.

Koska kaikista kylän taloista on jo olemassa digikuvat, voitaisiin seuraavana askelena ruveta keräämään tarinoita kuvien ympärille. Tarinoiden keruussa voidaankin luontevasti hyödyntää uudeksi tapahtumaksi muotoutunutta iltapäiväkahvitapaamista vapaamuotoisine jutuineen.

Valokuitu kylälle

Valokuitu 2015 –hanke tarjoaa Vaarankylällekin merkittävän investointimahdollisuuden tulevaisuuteen kuituverkon saatavuudessa tietoliikenteelle. Runkoverkko rakennetaan suunnitelman mukaan enintään 2 km: n etäisyydelle kustakin asunnosta. Tietäen kuidun rakentamisen hinnan pitää kuitenkin perusteellisesti pohtia, miten ja millä tavoin järjestellen huomattavan kallista, mutta elintärkeää investointia toteutetaan kylällä. Pohdittavaksi tulee ainakin kuituosuuskunnan perustaminen.

Tilanne 27.2.2012

Paltamo joutui Kajaanin ohella ainoana kuntana Kainuussa korkeampaan maksuprosenttiin. Kuituhanke ei valitettavasti tämän seurauksena etene kunnassa.

Vaarankylä ei anna tässä asiassa periksi vaan ryhtyy omaehtoiseen toimenpiteisiin. Kyläyhdistys päätti kehittää ja suunnitella toimia itse. Tähän liittyen vieraili kylällä Kaisanetin Esa Reiss ja lupaili, että

Kaisanet voisi itse rakentaa rungon, mikäli liittyjiä on riittävästi. Tässä asiassa on oltu yhteyksissä Kiehimänvaaran kanssa, jotta liittyjien riittävä määrä saataisiin taattua. Selvitettävänä ongelmana on kuitenkin uhka operaattorin vetämän rungon tuomasta monopoli asemasta ja siihen liittyvästä hinnoittelusta tulevaisuudessa.

Ajatuksena on perustaa valokuituosuuskunta, jossa olisi mukana myös kiehimänvaaralaisia. Lähiverkon rakentamisessa käytettäisiin merkittävää talkootyöpanosta, sillä siihen saatavilla olevaan Leader -rahoitukseen ei silloin tarvitsisi panostaa kohtuuttoman suurta "riihikuivaa" omarahoitusta. Yhteiskunnan tuki mahdollistaa verkon saamisen siedettävien kustannuksien – kaiken lisäksi Leaderin kautta näin kuntakin on lopulta mukana rahoittamassa.

Lähiverkko- ja osuuskuntakokemuksista olisi syytä kutsua tipaslaisia puuhaihmissä kertomaan aiheesta lisää kylälle, kunhan heidän hankkeensa on edennyt riittävän pitkälle.

Kaikki eivät voi eivätkä halua liittyä verkkoon, vaikka tarvetta olisi-kin. Siksi kylätalo voisi toimia kylän yhteisenä keskuspaikkana, jossa olisi käytettävissä nopeat yhteydet ja tarvittaessa käyttötuki. Tämä jo siitä syystä, että lähivuosina palvelu toisensa jälkeen siirtyy verkkoon.

Tätä ideaa eteenpäin vievä prosessi on jo käynnissä kylällä ja vetäjäkin siihen on jo valittu. Asia etenee.

Maisemamatkailu, opastettu Vaarankylän pyöräreitti

Puitteet löytyvät jo valmiina ja mahdollisia reittikohteita on alueella useita; mm. Melalahden ranta ja Hakasuon mylly ovat esimerkkejä hyvistä kohteista, jolloin samalla myös yhteistyötä lähikyläiden kanssa lisättäisiin. Erilaisia, eripituisia reittejä voisi olla eritasoisille pyöräilijöille. Polkupyörät voisi mahdollisesti hankkia käyttämällä hankerahoitusta. Pyörien tarjouksia on jopa kysytty. Mahdollisuus on esim. kierrätetyt, kunnostetut pyörät, ns. kestävä kehityksen ekopyörät. Paltamon työvoimatalolta voisi luontevasti kysyä pyörien kunnostusta.

Tilanne 27.2.2012

Ajatusta pidetään edelleen tavoitteena. Sen esteenä on kuitenkin aikaisemmin kyläsuunnitelmassa esiin noussut huono tie. Tavoitteena on tien parantaminen, joka mahdollistaa myös tämän idean toteutuksen.

Uudet tilaisuudet ja tiedon kulku

Kylällä jatketaan hyvän vastaanoton saanutta tilaisuutta, kuukausittain toistuvaa iltapäiväkahvitapaamista. Siellä sana on vapaa ja tieto kulkee aidosti henkilöltä henkilölle. Kaikkiin talouksiin jaettavaa "Kyläsanomat" -lehteä

toimitetaan ja julkaistaan edelleen, jatkossa mahdollisesti kahdesti vuodessa. Siitä saa kattavan kuvan kaikesta kylän toiminnasta.

Edellisenä kesänä kokeilumielessä järjestetty rompe- ja kirpputoritapahtuma osoitti kestäväen kehityksen ajatuksen olevan voimissaan Vaarankyläläkin ja sen lähialueilla. Tapahtumaa värittivät karaoke-esitykset. Vastaanotto oli niin myönteinen, että jatkoa seuraa.